

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

Кафедра менеджменту і адміністрування

ЗАТВЕРДЖЕНО
вченою радою факультету
менеджменту і економіки
(протокол № 11 від 18 червня 2019 р.)

ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ

**Методичні рекомендації до практичних, семінарських
занять та самостійної роботи**

**для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
спеціальності 073 «Менеджмент»**

Харків 2019

Укладач:

Нагаєв В.М., докт. пед. наук, професор кафедри менеджменту і адміністрування ХНАУ ім. В.В.Докучаєва.

Рецензенти:

Бобловський О. Ю. , доцент кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту ХНТУСГ ім. П. Василенка, канд. філос. наук ;

Білоусько Т. Ю. , завідувач кафедри маркетингу, підприємництва і організації виробництва ХНАУ ім. В.В.Докучаєва, к.е.н., доцент.

Наведено дидактичний матеріал для практичних, семінарських занять та самостійної роботи здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент» з вивчення дисципліни «Педагогіка вищої школи». Дидактичний матеріал представлено у розрізі змістових модулів за кредитно-модульною системою організації навчального процесу. Зміст методичних рекомендацій містить загальні рекомендації щодо засвоєння окремих тем, питання для повторення та обговорення, індивідуальні контрольні завдання для самоперевірки знань. З метою підвищення індивідуалізації самостійної роботи методичні вказівки включають програму виконання індивідуального навчально-дослідного завдання, за якою аспіранти можуть більш детально заглибитися у зміст дисципліни.

Методичні рекомендації містять посилання на авторський електронний навчальний посібник, який є ефективним засобом самостійної та індивідуальної роботи здобувачів в умовах дистанційного навчання.

© Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва, 2019.

© В.М. Нагаєв, 2019.

ВСТУП

Відповідно до сучасних соціальних замовлень підготовка здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти має ґрунтуватися на системній методологічній основі. Здобувач повинен мати сформований цілісний світогляд, систематичні знання, вміння та навички, а також досвід творчої діяльності у відповідній галузі. Окрім того, він має оволодіти педагогічною майстерністю, розробляти методологічні основи управління освітнім процесом у системі підготовки кадрів вищої кваліфікації.

Вивчення дисципліни «Педагогіка вищої школи» має збагатити здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти знаннями про сучасні методичні нововведення в умовах Європейської освітньої інтеграції, вміннями та навичками розробки дидактичних систем на основі сучасних методичних форм, методів та засобів організації навчально-виховного процесу в системі вищої освіти України. Оволодіння цим комплексом знань, умінь та навичок дасть змогу майбутнім науково-педагогічним працівникам за всіма спеціальностями ефективно організовувати навчально-методичну роботу, планувати систему методичного забезпечення педагогічного процесу, вміло орієнтуватися в сучасних дидактичних підходах щодо питань управління освітнім процесом в інноваційних умовах розвитку вищої освіти в Україні.

Для ефективного засвоєння змісту дисципліни автором пропонується дидактична система педагогічної технології управління навчально-творчою діяльністю здобувачів, яка покликана сприяти формуванню міцних, системних знань; підвищувати рівень індивідуалізації навчального процесу, створювати об'єктивні умови розвитку творчих здібностей майбутніх науково-педагогічних працівників. Слід відзначити, що наведений дидактичний матеріал може безпосередньо використовуватися здобувачами і викладачами для організації навчального процесу за принципами особистісно-орієнтованого навчання в умовах високого рівня самостійності та індивідуалізації підготовки аспірантів. Представлений дидактичний матеріал у розрізі сучасних педагогічних технологій дозволить аспірантам там більш ефективно оволодіти змістом дисципліни, а викладачам надасть можливість ефективно керувати педагогічним процесом на рівні сучасних вимог.

Мета курсу – дати здобувачам третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти цілісну і логічно-послідовну систему знань про дидактичні основи підготовки кадрів в умовах освітніх нововведень, розкрити концепцію, основи теорії, методики і методології викладання навчальних дисциплін в системі сучасних педагогічних технологій та інноваційних дидактичних методів, форм та засобів.

Предмет дисципліни – системно організований навчально-виховний процес формування професійної компетентності майбутніх фахівців в умовах інноваційного розвитку педагогічних технологій за сучасними дидактичними підходами та педагогічними принципами.

Завдання вивчення дисципліни:

- вивчення теоретичних засад навчання та виховання у вищому навчальному закладі;

- ознайомлення із складовими педагогічної системи вищого навчального закладу;
- аналіз освітніх та виховних концепцій розвитку сучасної педагогіки;
- опрацювання дидактичних засад викладання навчальних дисциплін у системі університетської освіти;
- розгляд сучасних педагогічних теорій викладання у вищій школі;
- вивчення методів управління навчально-творчою діяльністю здобувачів;
- набуття практичних навичок з аналізу і оцінки якості педагогічного процесу за критеріями європейського освітнього простору.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми здобувачі повинні:

знати:

- законодавче та нормативноправове забезпечення вищої освіти;
- структуру вищої освіти в Україні та інших країн;
- структуру і зміст навчального процесу у вищому навчальному закладі;
- основи організації роботи викладачів, кафедри, деканату, адміністрації;
- специфіку науково-педагогічної діяльності викладача вищої школи;
- принципи розробки педагогічних технологій освітньо-виховної взаємодії зі здобувачами вищої освіти;
- різноманітні дослідно-експериментальні форми педагогічної діяльності;
- засоби активізації пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти;
- методи забезпечення ефективного управління навчально-творчою діяльністю здобувачів вищої освіти.

уміти:

- творчо застосовувати знання і способи діяльності, засвоєні під час викладання навчальних дисциплін;
- планувати, організовувати і аналізувати різноманітні види навчальних і позааудиторних занять;
- використовувати у педагогічній практиці найбільш ефективні методи навчання, виховання і розвитку здобувачів вищої освіти;
- організовувати і проводити науково-методичну роботу;
- розробляти ефективну дидактичну систему організації навчально-виховного процесу;
- використовувати сучасні педагогічні технології організації освітньо-виховного процесу;
- використовувати засоби активізації навчально-творчої діяльності здобувачів вищої освіти та інноваційні методи навчання;
- апробувати інноваційні прийоми, методи та засоби навчання і виховання, що застосовуються в системі педагогічного процесу.

Поточний контроль здійснюється у таких формах: усне опитування; фронтальне опитування; індивідуальне опитування; письмові контрольні роботи; тестування.

Підсумковий модульний контроль (залік) – форма оцінки підсумкового засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичного та практичного матеріалу з навчальної дисципліни, що проводиться як контрольний захід. Завданням заліку є перевірка розуміння здобувачем програмного матеріалу в цілому, логіки та

взаємозв'язків між окремими темами, здатності творчого використання накопичених знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо. В умовах реалізації компетентнісного підходу залік оцінює рівень засвоєння здобувачем компетентностей, що передбачені освітньо-науковою програмою.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 години / 3 кредити ECTS.

I. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Шановні аспіранти, ми запрошуємо вас увійти разом із нами у крамницю знань нової для вас дисципліни «Педагогіка вищої школи». На полицях (лекціях), у секціях (темах), відділах (розділах) цієї крамниці ви побачите, які частки (модулі) знань за обсягом і змістом у них зосереджені; дізнаєтеся, наскільки вони вам корисні і якого обсягу самостійної праці потрібно докласти, щоб ці знання стали вашою власністю.

Система знань, еквівалентна балам рейтингу, накопичується в процесі вашої регулярної праці і, подібно ошадній книжці, робить ваше інтелектуальне і професійне багатство наочним і порівняним із іншими володарями знань. Вчіться накопичувати знання майбутнього фахівця, які відображуватимуться у вашому рейтингу. Вчіться робити це постійно, із максимальною віддачею своїх сил і здібностей, тому що порукою цьому – ваш успіх у майбутніх освітньо-наукових справах.

Упровадження у навчальний процес закладу вищої освіти (ЗВО) інноваційних педагогічних технологій є одним із основних напрямів удосконалення системи вищої освіти. Сучасна дидактика повинна максимально сприяти формуванню творчої особистості майбутнього науково-педагогічного працівника, стимулюванню його пізнавальної діяльності, підвищенню творчої активності на всіх етапах процесу одержання знань. Однією з перспективних педагогічних ідей в цьому напрямі є педагогічної технології управління навчально-творчою діяльністю здобувачів як дидактична оболонка різноманітних форм та методів навчально-творчої діяльності. *Метою* застосування педагогічної технології управління навчально-творчою діяльністю є стимулювання систематичної навчальної діяльності здобувачів, виявлення і розвиток їх творчих здібностей, підвищення рівня індивідуалізації та активності пізнавального процесу на основі реалізації суб'єкт-суб'єктних взаємовідносин між викладачем і аспірантом.

Педагогічна технологія управління навчально-творчою діяльністю здобувачів являє собою комбіновану систему умов навчально-творчої діяльності (НТД), серед яких виділяються: 1) структурований поділ навчального матеріалу на окремі тематичні блоки (модулі); 2) технологічна послідовність вивчення дисципліни; 3) система мотиваційних стимулів до активізації навчання. Вона обов'язково включає підсистему адаптивного програмного управління (самоуправління), елементом якої є навчальний модуль.

Навчальний модуль – це логічно завершена частина навчального курсу дисципліни, яка має відповідне дидактичне забезпечення та методичні рекомендації для самостійної та індивідуальної навчально-творчої діяльності і завершується контрольною акцією (модульним контролем).

Модульний контроль – це контроль рівня засвоєння аспірантами навчального матеріалу тематичних модулів за програмою дисципліни.

Модульний контроль проводиться за підсумком вивчення навчального матеріалу окремих модулів після завершення лекційних і практичних занять. Він містить три рівні складності запитань: 1) *програма-мінімум* (оцінка знань на рівні впізнання та відтворення матеріалу дисципліни у формі тестування); 2) *стандартна програма* (оцінка репродуктивного та дійового рівня знань на основі теоретичних запитань); 3) *творча програма* (оцінка творчого рівня знань на основі рішення ситуаційних практичних завдань).

Семестровий контроль – контроль здобутих здобувачем знань, вмінь та навичок що відповідають відповідній фаховій компетентності за змістом програмного матеріалу дисципліни у формі заліку.

Здобувач допускається до заліку з навчальної дисципліни, якщо він виконав усі обов'язкові види НТД, передбачені навчальною програмою. Аспіранти, які за результатами аудиторної, самостійної та індивідуальної роботи здобули мінімально-необхідну кількість балів рейтингу (визначається модульною програмою), атестуються державною семестровою оцінкою «зараховано» відповідно до диференційованої рейтингової шкали. Здобувач, який не виконав мінімальний обсяг аудиторної, самостійної та індивідуальної роботи не допускається до складання семестрового контролю, йому виставляється державна екзаменаційна оцінка «не зараховано».

II. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ»

Змістовий модуль 1. «Теорія педагогічного процесу у вищій школі»

Тема 1. *Європейська освітня інтеграція*

Євроінтеграція України як чинник соціально-економічного розвитку держави. Системи вищої освіти в країнах Європи. Болонський процес як засіб інтеграції систем вищої освіти країн Європи. Цілі, принципи та етапи формування Європейської системи вищої освіти в Україні. Європейська кредитно-трансфертна система (ECTS), її принципи, шляхи і засоби адаптації у вищу освіту України. Сучасні основні тенденції розвитку світової вищої освіти (глобалізація, інтеграція, демократизація, фундаменталізація, гуманізація та особистісна орієнтація тощо).

Гуманістично орієнтована модель підготовки фахівців у вищій школі як основа розвитку особистісного, інтелектуального й професійного потенціалу майбутніх фахівців. Зміст та основоположні принципи особистісно-орієнтованого навчання та виховання фахівців у вищій школі. Методологія та методика використання особистісно-орієнтованого підходу в педагогічному

процесі ВНЗ. Проектування майбутньої фахової діяльності як системоутворюючий елемент моделі професійної підготовки фахівців вищої школи.

Тема 2. Дидактичні основи підготовки фахівців у системі вищої освіти

Мета і завдання курсу "Педагогіка вищої школи" в системі підготовки аспірантів. Фахова вища освіта. Професійне навчання. Фахове мислення як складова професійного навчання. Формування процесу мислення. Фахова свідомість. Професійна психологія та виховання. Особливості підготовки фахівців з педагогіки вищої школи. Процес формування професійних знань.

Педагогіка. Предмет педагогіки. Історичний розвиток педагогіки. Внесок педагогів Я.А. Коменського, Г.С. Сковороди, К.Д. Ушинського, А.С. Макаренка, В.О. Сухомлинського та інших у розвиток педагогічної науки. Категоричні поняття педагогіки: «виховання», «навчання», «освіта», «викладання».

Дидактика. Предмет дидактики. Дидактична система. Цілі і задачі навчання. Наукові закони, закономірності і принципи навчання. Зміст освіти та його компоненти. Методи, форми і засоби навчання.

Система вищих навчальних закладів (ВНЗ) України: національний ВНЗ, університет, академія, коледж, технікум. Рівні акредитації ЗВО. Освітньо-професійна, освітньо-наукова та наукова програми підготовки фахівців. Освітні рівні вищої освіти: початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти; перший (бакалаврський) рівень; другий (магістерський) рівень; третій (освітньо-науковий) рівень; науковий рівень. Кваліфікаційні ступені вищої освіти: 1) молодший бакалавр; 2) бакалавр; 3) магістр; 4) доктор філософії; 5) доктор наук. Система підготовки аспірантів.

Національна рамка кваліфікацій. Вимоги до фахівців з педагогіки вищої школи. Компетенція педагога вищої школи. Знання, вміння, навички та досвід творчої діяльності фахівця професійного спрямування. Досвід емоційно-ціннісного ставлення до навколишнього середовища фахівця професійного спрямування. Матриця професійно-кваліфікаційної моделі педагога вищої школи.

Тема 3. Організація навчально-виховного процесу у вищій школі

Державний стандарт вищої освіти. Навчально-методичний комплекс і його складові. Освітньо-наукова програма (ОНП) підготовки фахівців за спеціальностями. Структурно-логічна схема підготовки спеціалістів. Освітньо-кваліфікаційна характеристика (ОКХ) та її компетентнісні компоненти. Навчальний план, його структура і порядок реалізації.

Графік навчального процесу, його роль і порядок складання. Навчальна програма. Програма навчальної дисципліни. Робоча навчальна програма. Структурні складові робочої програми. Перелік компетентностей. Порядок розробки робочої програми. Тематичний план, його зміст і порядок затвердження.

Навчальне навантаження викладача і його види. Робочий час викладача. Розподіл часу між окремими видами навчального навантаження. Планування навантаження на навчальний рік і семестр. Графік робочого часу викладача. Порядок його розробки і складання.

Роль кафедри в управління навчальним процесом. Задачі і форми роботи кафедри. Методи організації роботи кафедри. Зміст навчальної, методичної і наукової роботи кафедри. Функції завідувача кафедри. Функції викладацького складу кафедри. Форми контролю викладачів з боку завідувача кафедри.

Змістовий модуль 2. «Дидактичні основи навчально-виховного процесу»

Тема 4. Методичні основи викладання у вищій школі

Лекція, її функції, класифікація. Етапи підготовки лекції. Композиційна структура лекції. Принципи композиції лекції. Особливості використання лектором лінгвістичних, паралінгвістичних і кінетичних способів впливу на аудиторію. Критерії оцінки лекції і лекційної майстерності.

Практичне заняття, його мета, функції і структура. Види і форми проведення практичних занять. Лабораторно-практичне заняття. Організація проведення практичного заняття. Критерії оцінки якості проведення практичних занять. Індивідуальне навчальне заняття.

Контроль, його мета і функції. Види контролю (поточний, проміжний, підсумковий). Атестація. Модульний контроль. Семестровий екзамен. Семестровий залік. Розробка екзаменаційних білетів і питань до заліків. Підготовка і організація проведення екзамену і заліку. Вимоги, що пред'являються до проведення іспитів і заліків. Організація проведення державних іспитів. Критерії оцінки якості проведення іспитів і заліків.

Мета і завдання курсового і дипломного проектування. Структура курсового і дипломного проекту (роботи). Вимоги до оформлення курсових і дипломних робіт (проектів). Організація роботи над курсовим і дипломним проектом. Організація захисту курсових і дипломних проектів.

Мета і завдання практичної підготовки здобувачів ЗВО аграрного профілю. Види практик, особливості їх проведення. Вимоги щодо організації проведення виробничої практики. Керівництво виробничою практикою. Структура і зміст звіту з виробничої практики. Організація захисту звітів з виробничої практики.

Управління позааудиторною роботою студентів. Вимоги щодо якості організації самостійної роботи здобувачів. Індивідуалізація самостійної роботи здобувачів вищої освіти. Критерії оцінки позааудиторної роботи. Організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти.

Тема 5. Методологічні основи активізації навчального процесу

Активізації навчального процесу як педагогічна проблема. Дидактичні засоби активізації процесу навчання. Вивчення потреб особистості як умова формування дієвих стимулів до навчання. Соціологізаторська і біхевіористська педагогіка. Моделювання мотиваційної поведінки здобувача щодо навчальної діяльності. Формування індивідуальних мотивів до високопродуктивної навчально-творчої діяльності здобувачів.

Проблемне навчання як метод активізації пізнавальної діяльності здобувачів. Теорія поетапного формування розумових дій П.Я. Гальперіна. Теорія

управління процесом засвоєння знань Н.Ф. Тализіної. Суб'єкт-суб'єктні відносини у навчальному процесі.

Проблемно-пошукові методи навчання. Методи формування зацікавленості до навчання. Метод розподілу ролей. Ігрове проектування. Операційно-рольові і ділові ігри. Методика розробки ділових ігор. Організація проведення ділових ігор.

Тема 6. Педагогічні технології у вищій школі

Педагогічна технологія, її взаємозв'язок з освітніми та навчальними технологіями. Класифікація педагогічних технологій. Технологія проблемного навчання. Технологія програмованого навчання. Технологія соморозвиваючого навчання. Дистанційна технологія навчання.

Концепція кредитно-модульної технології навчання. Відмітні риси організації кредитно-модульного навчання. Навчальний модуль. Модульний контроль. Заліковий кредит. Система ECTS. Рейтинг успішності студентів і організація його формування. Принципи кредитно-модульного навчання. Проектування педагогічних технологій. Методика побудови модульних програм. Формування змісту навчальних модулів. Створення умов для організації кредитно-модульного навчання. Зворотний зв'язок у кредитно-модульному навчанні.

Організація технології дистанційного навчання. Особливості технології дистанційного навчання. Характерні риси дистанційної освіти. Порівняльна характеристика традиційного і дистанційного навчання. Організаційна структура навчального процесу за дистанційною освітою. Телекомунікаційне та інформаційно-навчальне середовище при організації дистанційної технології навчання. Функціональні відмінності викладачів при організації дистанційного навчання.

Тема 7. Дидактичні основи управління навчально-творчою та виховною діяльністю здобувачів вищої освіти

Навчально-творча діяльність (НТД). Об'єкт і предмет дослідження НТД. Управління навчанням. Методи управління НТД. Теорія поетапного формування творчого досвіду В.П. Беспалько. Етапи прийняття науковообгрунтованого рішення творчої проблеми. Модель системи управління НТД. Проектування системи управління НТД. Процес управління НТД.

Дворівнева педагогічна технологія управління навчально-творчою діяльністю здобувачів вищої освіти. Етапи дворівневої педагогічної технології управління НТД. Педагогічні умови запровадження педагогічної технології управління НТД.

Дидактичні засоби та їх класифікація. Принципи підбору дидактичних засобів у навчальному процесі. Дидактичні ігри в системі управління НТД. Програми, підручники і навчальні посібники. Дидактичні моделі об'єктів і процесів змісту освіти. Дидактичні засоби наочного відображення навчальної інформації. Інформаційно-навчальні програми на базі ЕОМ. Індивідуалізація самостійної роботи студентів. Методичне забезпечення самостійної роботи. Процес самоуправління НТД здобувачів вищої освіти.

1. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		л	с,п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
Змістовий модуль 1. «Теорія освітнього процесу у вищій школі»						
Тема 1. Європейська освітня інтеграція	12	2	2	-	-	8
Тема 2. Дидактичні основи підготовки фахівців у системі вищої освіти вищої освіти	14	4	2	-	-	8
Тема 3. Організація навчально-виховного процесу у вищій школі	14	2	2	-	-	10
Разом за змістовим модулем 1	40	8	6	-	-	26
Змістовий модуль 2. «Дидактичні основи навчально-виховного процесу»						
Тема 4. Методичні основи викладання у вищій школі	12	2	2	-	-	8
Тема 5. Методологічні основи активізації навчального процесу	12	2	2	-	-	8
Тема 6. Педагогічні технології у вищій школі	12	2	2	-	-	8
Тема 7. Дидактичні основи управління навчально-творчою та виховною діяльністю здобувачів вищої освіти	14	2	2	-	-	10
Разом за змістовим модулем 2	50	8	8	-	-	34
Усього годин	90	16	14	-	-	60

III. ПЛАНИ ЛЕКЦІЙ, ПРАКТИЧНИХ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Лекційні заняття

Змістовий модуль 1. «Теорія освітнього процесу у вищій школі»

Тема 1. Європейська освітня інтеграція

1.1. Мета і завдання курсу “Педагогіка вищої школи” в системі підготовки кадрів.

1.2. Особливості систем вищої освіти у країнах Європи, Азії та Америки.

1.3. Концепція підготовки управлінських кадрів в системі вищої освіти.

Тема 2. Дидактичні основи підготовки кадрів вищої освіти

- 2.1. Дидактичні основи педагогічного процесу.
- 2.2. Система ВНЗ аграрної освіти, рівні підготовки фахівців.
- 2.3. Професійнокваліфікаційна модель фахівця аграрної сфери.

Тема 3. Організація навчального процесу у вищій школі

- 3.1. Навчально-методичний комплекс і його складові.
- 3.2. Графік навчального процесу, його роль і порядок складання.
- 3.3. Навчальне навантаження викладача і його види.
- 3.4. Роль кафедри в управлінні навчальним процесом.

Змістовий модуль 2. «Дидактичні основи навчально-виховного процесу»

Тема 4. Методичні основи викладання у вищій школі

- 4.1. Лекція, її функції, класифікація.
- 4.2. Практичне заняття, його мета, функції і структура.
- 4.3. Контроль, його мета і функції.
- 4.4. Мета і завдання курсового і дипломного проектування.
- 4.5. Мета і завдання практичної підготовки здобувачів аграрної освіти.
- 4.6. Управління позааудиторною роботою здобувачів вищої освіти.

Тема 5. Методологічні основи активізації навчального процесу

- 5.1. Інноваційні педагогічні технології активізації навчання.
- 5.2. Методи навчання у вищій школі.
- 5.3. Концепція кредитно-модульного навчання.

Тема 6. Педагогічні технології у вищій школі

- 6.1. Зміст поняття «педагогічна технологія».
- 6.2. Класифікація педагогічних технологій.
- 6.3. Педагогічна технологія управління навчально-творчою діяльністю здобувачів.

Тема 7. Дидактичні основи управління навчально-творчою та виховною діяльністю здобувачів вищої освіти

- 7.1. Навчально-творча діяльність як об'єкт управління.
- 7.2. Дидактичні засоби управління НТД.
- 7.3. Організація процесу самоуправління НТД здобувачів вищої освіти.

Теми семінарських занять

Пор. №	Назва теми	Кількість годин
1	<i>Тема 1. Європейська освітня інтеграція</i> ○ концептуальні напрями розвитку вищої освіти в у Україні.○ особливості систем вищої освіти у країнах Європи, Азії та Америки○ Болонський процес як засіб інтеграції і демократизації освіти ● причини та цілі Болонського процесу● адаптація вищої освіти України до вимог Болонського процесу	1

2	Тема 2. <i>Дидактичні основи підготовки фахівців у системі вищої освіти</i> ◆ дидактика та її історичний розвиток ◆ зміст освіти ◆ наукові закони, закономірності і принципи навчання ◆ методи, форми і засоби навчання ◆ мета і завдання курсу «Педагогіка вищої школи».	1
3	Тема 3. <i>Організація навчально-виховного процесу у вищій школі</i> • Освітньо-наукова програма (ОНП) підготовки спеціалістів. • Навчальний план, його структура і порядок реалізації. Навчальна програма. Робоча навчальна програма. • Навчальне навантаження викладача і його види. Робочий час викладача. Графік робочого часу викладача. • Роль кафедри в управлінні навчальним процесом. Задачі і форми роботи кафедри. • Зміст навчальної, методичної і наукової роботи кафедри. Функції завідувача кафедри.	2
4	Тема 4. <i>Методичні основи викладання у вищій школі</i> ○ Лекція, її функції, класифікація. ○ Етапи підготовки лекції. Критерії оцінки лекції. ○ Практичне заняття, його мета, функції і структура. Види і форми проведення практичних занять. ○ Організація проведення практичного заняття. ○ Критерії оцінки якості проведення практичних занять. ○ Контроль, його мета і функції. • Вимоги, що пред'являються до проведення іспитів і заліків.	1
5	Тема 5. <i>Методологічні основи активізації навчального процесу</i> ◆ методи навчання та їх класифікація ◆ проблемно-пошукові методи навчання ◆ ігрове проектування у навчальному процесі ◆ ділові і дидактичні ігри у навчальному процесі ◆ дидактичні засоби активізації процесу навчання	1
6	Тема 6. <i>Педагогічні технології у вищій школі</i> • Педагогічна технологія, її взаємозв'язок з освітніми та навчальними технологіями. • Класифікація педагогічних технологій. • Технологія проблемного навчання. • Технологія програмованого навчання. • Кредитно-модульна технологія навчання. • Організація технології дистанційного навчання.	1
7	Тема 7. <i>Дидактичні основи управління навчально-творчою та виховною діяльністю здобувачів вищої освіти</i> ◆ вимоги щодо підготовки сучасних менеджерів-економістів ◆ навчально-творча діяльність і її види ◆ теорія поетапного формування творчого досвіду ◆ організація навчально-творчої діяльності студентів ◆ методи управління навчально-творчою діяльністю	1
	<i>Всього</i>	8

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 2. <i>Дидактичні основи підготовки управлінських кадрів у системі вищої освіти</i> Завдання. <i>Розробка освітньо-кваліфікаційної моделі фахівця вищої освіти</i> ◆ роль і призначення професійно-кваліфікаційної моделі керівників і спеціалістів с.-г. виробництва ◆ структура і зміст професійно-кваліфікаційної моделі ◆ порядок складання професійно-кваліфікаційної моделі	1
2	Тема 3. <i>Організація навчального процесу у вищій школі</i> Завдання. <i>Розробка кредитно-модульної програми навчальної дисципліни</i> ◆ роль і призначення навчальної програми ◆ структура і зміст робочої програми ◆ порядок складання робочої програми дисципліни	1
3	Тема 3. <i>Організація навчального процесу у вищій школі</i> Завдання. <i>Розробка і складання індивідуального графіка роботи викладача</i> ◆ роль і призначення графіка роботи викладача ◆ вимоги щодо організації праці викладача ◆ структура і зміст індивідуального графіка роботи викладача ◆ порядок складання індивідуального графіка роботи	1
4	Тема 4. <i>Методичні основи викладання у вищій школі</i> Завдання. <i>Складання індивідуального навчального плану викладача</i> ◆ роль і призначення навчального плану ◆ структура і зміст навчального плану викладання дисциплін ◆ порядок складання навчального плану	1
5	Тема 4. <i>Методичні основи викладання у вищій школі</i> Завдання. <i>Складання плану-конспекту лекції, оцінка лекційної майстерності</i> ◆ лекція, її функції і класифікація ◆ композиційна структура лекції ◆ етапи підготовки лекції ◆ особливості читання лекцій з дисциплін управлінського циклу ◆ критерії оцінки лекційної майстерності.	2
	<i>Всього</i>	6

IV. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

Самостійна робота – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються аспірантом самостійно під методичним керівництвом викладача. Самостійна робота аспіранта відноситься до інформаційно-розвиваючих методів навчання і є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Мета СР – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у аспірантів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

Види самостійної роботи аспірантів за цільовим призначенням:

1. Вивчення нового матеріалу: читання та конспектування літературних джерел інформації; перегляд відеозаписів; інші види занять.

2. Поглиблене вивчення матеріалу: підготовка до контрольних, практичних, семінарів; виконання типових задач; інші види занять.

3. Вивчення матеріалу з використанням елементів творчості: розв'язання нестандартних задач; виконання розрахунково-графічних робіт; участь у ділових іграх і в розборі проблемних ситуацій; складання рефератів, доповідей з заданої теми; інші види занять.

4. Вдосконалення теоретичних знань і практичних навичок в умовах виробництва: навчальні практикуми, робота на філіях кафедр.

Представлення навчального матеріалу з дисципліни «Педагогіка вищої школи» сукупністю модулів обумовлено необхідністю розкладання будь-якої складної інформації на модулі (порції), усередині яких матеріал має завершений логічний зв'язок. Ця вимога пов'язана з особливостями механізму функціонування короткочасної пам'яті людини. При цьому засвоєння навчального матеріалу здійснюється в процесі поетапної переробки інформації з наступним її закріпленням у довгостроковій пам'яті у випадку його кількаразового повторення. При цьому, процес засвоєння логічно пов'язаного матеріалу повинен здійснюватися без тривалої перерви. Тому наша перша порада з організації самостійної роботи полягає в тому, що для осмисленого запам'ятовування пред'явленої порції інформації її доцільно розділити на самостійні закінчені частини, відокремити в них головне від несуттєвого, оцінити значимість кожної частини й організувати засвоєння інформації відповідно до вимог поетапної і кількаразової обробки навчального матеріалу.

При роботі над конспектом лекцій і підручником необхідно старанно розібратися з основними формулюваннями, термінами і поняттями. Після вивчення частини матеріалу спробувати самостійно зробити висновки і дати визначення та зв'язати їх із рекомендаціями підручника (конспекту). Для кожного визначення і поняття важливо засвоїти їх роль і практичний зміст.

Оволодіння уміннями і навичками самостійної роботи є необхідною передумовою для якісного засвоєння навчальної програми й успішної професійної діяльності. Встановлено, що логічні і специфічні прийоми розумової діяльності формуються у визначеному порядку. Перед тим, як стати

розумовими, тобто максимально узагальненими, скороченими й засвоєними, дії проходять декілька етапів.

Перший етап – попереднє ознайомлення з прийомом, при якому студенти отримують необхідні пояснення про мету діяльності. Другий етап має назву матеріальної дії, що виконуються у розгорнутій формі (тобто поопераційно) з опорою на матеріальні (матеріалізовані) об'єкти. На цьому етапі студенти засвоюють утримання дії. Третій етап полягає у перенесенні дії в план голосної промови без опори на предмети, що забезпечує відбиток матеріальної дії в уявленні, тобто засвоєння нової дії. Четвертий етап іменується етапом зовнішньої промови про себе. Тут відбувається перетворення дії за параметрами її узагальнення і згорнутості, у результаті чого виділяються головні моменти. П'ятий етап – розумовий. Дії на цьому етапі виконуються у формі внутрішньої промови. Вона максимально скорочується й автоматизується. Внутрішня промова відбувається автоматично і в основному за межами самоспостереження.

Тільки при такій послідовності формування розумових дій людина може глибоко опанувати новими знаннями і набути спроможності реалізувати їх на практиці. Найбільш важливу роль відводять етапу матеріальної дії, наявність якої істотно підвищує ефективність самостійної роботи. Тому доцільно формування нових знань при широкому використанні навчально-дидактичних і матеріальних засобів (схем, креслень, макетів, моделей і т.ін.).

При організації самостійної роботи важливо враховувати не тільки особливості розумової діяльності, але і фізіологічні дані працездатності людини. Установлено, що найбільша продуктивність розумової праці спостерігається з 9 до 12 годин дня і далі з 16 до 20 годин вечора. Доцільно використовувати ці інтервали часу для підвищення ефективності розумової роботи. Для відновлення втрачених сил рекомендуються перерви у розумовій діяльності через кожні 45-90 хвилин роботи, в умовах достатнього отримання кисню. Будемо сподіватися, що ці поради допоможуть Вам зосередити свою увагу на предметі вивчення дисципліни.

Тематика самостійної роботи

Пор. №	Тема	Джерело інформації для самостійної роботи	Кількість годин
1	Тема 1. Європейська освітня інтеграція	1. Національна доктрина розвитку освіти (Указ Президента України від 17 квітня 2002 р. - № 347/2002) // Освіта України. - № 29, 18 липня 2001 р. – С.4-6. 2. Державна національна програма “Освіта” (Україна ХХІ століття”). – К.: Райдуга, 1994. – 61 с. .	8
2	Тема 2. Дидактичні основи підготовки фахівців у системі вищої освіти	1. Про вищу освіту: Закон України № 1556-VII від 01.07. 2014 р. // Голос України. – 2014. – № 148. 2. Національна рамка кваліфікацій / Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1341. – Київ.	8

3	Тема 3. Організація навчального процесу у вищій школі	3. Положення „Про організацію навчального процесу підготовки фахівців за кредитно-модульною системою у ХНАУ ім. В.В.Докучаєва” / Кол. авторів. – Харків, 2005. – 18 с. 4. Положення про організацію освітнього процесу Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва (ухвалено вченою радою від 10.06.2018 р., протокол № 10, наказ № 393 від 20.06.2018 р.). 5. Нагаєв В.М. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні / <i>Дидактичні основи формування творчої особистості аграрного менеджера в умовах Болонського процесу</i>: монографія. – Х.: ХНАУ, 2006. – С. 234-241.	10
4	Тема 4. Методичні основи викладання у вищій школі	1. Статут Харківського національного аграрного університету ім. В.В.Докучаєва // Знання. – 2018. - № 1. – 2 вересня. 2. Нагаєв В.М. Дидактичні ігри в системі поетапного контрполю знань / <i>Дидактичні основи формування творчої особистості аграрного менеджера в умовах Болонського процесу</i>: монографія. – Х.: ХНАУ, 2006. – С. 291-323.	8
5	Тема 5. Методологічні основи активізації навчального процесу	1. Нагаєв В.М. Дидактичні ігри в системі поетапного контрполю знань / <i>Дидактичні основи формування творчої особистості аграрного менеджера в умовах Болонського процесу</i>: монографія. – Х.: ХНАУ, 2006. – С. 370-383.	8
6	Тема 6. Педагогічні технології у вищій школі	1. Положення про організацію освітнього процесу Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва (ухвалено вченою радою від 10.06.2018 р., протокол № 10, наказ № 393 від 20.06.2018 р.). 2. Сікорський П.І. Кредитно-модульна технологія навчання: навч. посібник. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2004. – 127 с. 3. Нагаєв В.М. Дидактичні засади впровадження дворівневої педагогічної технології управління навчально-творчою діяльністю студентів вищих навчальних аграрних закладів: монографія. – Х.: Колегіум, 2012.- 217 с.	8
7	Тема 7. Дидактичні основи управління навчально-творчою та виховною діяльністю здобувачів	1. Нагаєв В.М. Методологічні засади управління навчально-творчою діяльністю студентів: монографія. Х.: Стильна типографія. 2018. 151 с. 2. Нагаєв В.М. Дидактичні засади впровадження дворівневої педагогічної технології управління навчально-творчою діяльністю студентів вищих навчальних аграрних закладів: монографія. – Х.: Колегіум, 2012.- 217 с. 3. Методичні рекомендації „Організація навчально-дослідної роботи студентів” / О.В. Захаренко, М.О. Горін, В.М. Нагаєв. – Х.: ХНАУ, 2005. – 48 с.	10
Всього			60

V. ВАРІАНТИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

5.1. Розробка освітньо-кваліфікаційної моделі фахівця

Мета: закріпити теоретичні знання з питань функціональних вимог щодо освітньо-кваліфікаційних характеристик (ОКХ) майбутніх фахівців за спеціальностями; придбати практичні вміння у розробці освітньо-кваліфікаційної моделі фахівців у галузі аграрного виробництва.

Вступ

У системі вищої освіти велика увага повинна приділятися розробці освітньо-кваліфікаційних характеристик майбутніх фахівців за визначеними спеціальностями. На основі компетентнісних компонентів ОКХ в системі вищої освіти розробляються відповідні освітньо-кваліфікаційні моделі. Науково-педагогічні працівники повинні знати основні вимоги, що пред'являються до основних компетентностей фахівців за професійною структурою і вміти розробляти освітньо-кваліфікаційні моделі майбутніх керівників і спеціалістів сільськогосподарського виробництва.

Освітньо-кваліфікаційна модель фахівця за спеціальністю:

Фахівець за спеціальністю _____ повинен:		Методи оцінки знань, умінь та навичок
Інтегральна компетентність		
Загальні компетентності (ЗК)		
Фахові компетентності спеціальності (ФК)		
Програмні результати навчання :		
1.Знати:		
2.Уміти:		
3.Володіти навичками:		
4.Мати досвід:		
5.Мати світогляд:		

Завдання

1. Розробіть освітньо-кваліфікаційну модель майбутнього фахівця за визначеною спеціальністю.

2. Сформулюйте основні напрямки удосконалення вимог щодо кваліфікаційних характеристик майбутніх фахівців у відповідності до сучасних умов.

5.2. Форма індивідуального навчального плану викладача

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН РОБОТИ ВИКЛАДАЧА

На _____ / _____ навчальний рік

П.І.Б. _____

Вчений ступінь, вчене звання _____

Посада _____

1. НАВЧАЛЬНА РОБОТА

Пор. №	Дисципліна	Кількість годин												
		Курс, кількість груп	Лекції	Практичні заняття	Консультації	Залки	Екзамени	Курсове проєктування	Дипломне проєктування	Керування виробничою практикою	ДЕК	Кураторська робота	Інші види	Усього
Перший семестр														
1.														
2.														
Усього														
Другий семестр														
1.														
2.														
Усього														

2. МЕТОДИЧНА РОБОТА

Пор. №	Найменування. Кількісна характеристика	Строк виконання	Відмітка про виконання
1.			
2.			

3. НАУКОВА РОБОТА

Пор. №	Найменування. Кількісна характеристика	Строк виконання	Відмітка про виконання
1.			
2.			

4. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ВИХОВНА

Пор. №	Найменування. Кількісна характеристика	Строк виконання	Відмітка про виконання
1.			
2.			

Викладач _____ (підпис)

Зав. кафедрою _____ (підпис)

Розглянуто на засіданні кафедри “ _____ ” _____ 20__ р.

5.3. Форма робочої програми дисципліни

Розглянуто
методичною комісією
(протокол № від 20 р.)
та радою факультету
(протокол № від 20 р.)

“ЗАТВЕРДЖЕНО”
“ ” 20 р.
Декан факультету

Кафедра _____
Курс _____
Факультет _____
Фах _____

Робоча програма та план

З курсу “ _____ ”
Прізвище, ім'я, по-батькові викладачів, які ведуть лекції та
лабораторно-практичні заняття _____

Усього годин	Лекції	Практичні заняття	Залік	Екзамен

Пор. №	Зміст лекційного курсу	Кількість годин	Зміст практичного курсу	Кількість годин
1.				
2.				
3.				

Рекомендована література, посібники, довідники тощо

Пор. №	Лекційний курс
1.	
2.	
Пор. №	Практичний курс
1.	
2.	
Пор. №	Технічні засоби навчання
1.	
2.	

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри

(протокол № ___ від ” ___ ” _____ 20 __ р.)

Зав. кафедрою _____

Ведучий курсу _____

5.4. Форма індивідуального графіка роботи викладача

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПЛАН-ГРАФІК РОБОТИ ВИКЛАДАЧА

Дні тижня	Навч. пари	Зміст роботи викладача за окремими видами діяльності								
		Навчальна робота	Кільк. год.	Методична робота	Кільк. год.	Наукова робота	Кільк. год.	Громадсько- виховна робота	Кільк. год.	Усього годин
Понеділок	1									
	2									
	3									
	4									
	5									
Вівторок	1									
	2									
	3									
	4									
	5									
Середа	1									
	2									
	3									
	4									
	5									
Четвер	1									
	2									
	3									
	4									
	5									
П'ятниця	1									
	2									
	3									
	4									
	5									
За тиж- день:		Усього год.		Усього год.		Усього год.		Усього год.		

Примітка: згідно з Кодексом законів про працю для науково-педагогічних працівників передбачений 36-годинний робочий тиждень.

5.5. Форма плану-конспекту практичного заняття

ПЛАН-КОНСПЕКТ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

з дисципліни: _____

Тема заняття:

Дата проведення:

Цілі заняття:

Головна проблема заняття:

Обладнання (перелік наочних посібників, ТЗН, плакатів та ін.):

План заняття (перелік основних пунктів і час, який відводиться на їх реалізацію):

Хід заняття (докладний конспект):

- ◆ етапи і види діяльності здобувачів із щохвилинною структурою;
- ◆ формулювання завдань здобувачам на кожному етапі заняття;
- ◆ результати виконання завдань, що передбачаються;
- ◆ посилання на матеріали за темою заняття (нумерація сторінок навчальних посібників тощо);
- ◆ рисунки, задачі (з розв'язанням), схеми, таблиці та ін.

Завдання здобувачам з рефлексії їх діяльності:

Форми контролю і оцінки результатів заняття:

Домашнє завдання:

Список використаної літератури:

Форма аналізу проведеного заняття, підсумки його обговорення з колегами і викладачами:

Викладач _____

5.6. Форма карти оцінки лекції

Кафедра _____

Лектор _____

Навчальна дисципліна _____

Тема лекції _____

Здобувач _____

Кількісна оцінка лекції за п'ятибальною шкалою

Критерії оцінки	Зміст критерію	Оцінка	
		Критеріальна	Загальна
1	2	3	4
<i>1. Змістовність лекції</i>	Науковий рівень, відповідність новітнім досягненням економічної науки і господарської практики		
	1. Наявність узагальнень, переконливість		
	2. Відображення дискусійних питань, постановка наукових проблем		
	3. Відповідність лекції змісту програми і навчальному плану		
<i>2. Професійна направленість</i>	4. Виховна роль		
	1. Формування професійного світогляду здобувачів на лекції		
	Розширення соціальної сутності проблемних питань		
<i>3. Методичний рівень</i>	Зв'язок лекційного матеріалу з професійними інтересами підготовки спеціалістів для галузей національної економіки		
	1. Застосування методів і прийомів активізації пізнавальної діяльності здобувачів		
	2. Наявність міжпредметних і міжтематичних зв'язків при викладанні лекційного матеріалу		
	3. Використання елементів зворотного зв'язку		

<u>4. Структура лекції</u>	1. Формулювання мети		
	2. Наявність плану		
	3. Наявність списку літератури		
	4. Чітка композиційна побудова (вступ, основна частина, закінчення)		
	5. Логічна послідовність і взаємозв'язок окремих частин лекції		
	6. Виокремлення кожного питання плану при послідовному викладенні змісту лекції		
	7. Виділення головних ідей і моментів		
<u>5. Стель лекції</u>	1. Ясність, чіткість і доступність викладення думок		
	2. Темп викладення матеріалу		
	3. Наочність інформації (плакати, таблиці)		
	4. Оптимальне використання дошки		
	5. Застосування технічних засобів навчання		
	6. Наявність контакту з аудиторією		
<u>6. Майстерність лектора</u>	1. Рівень вільного володіння лекційним матеріалом		
	2. Емоційність, культура мовлення		
	3. Зовнішній вигляд		
	4. Поважне і тактовне ставлення до здобувачів		
	5. Уміння зняти напругу і втому аудиторії		

Викладач: _____

5.7. Форма карти оцінки лекції, практичного (семінарського) заняття

Кафедра _____

Викладач _____

Навчальна дисципліна _____

Тема заняття _____

Здобувач _____

Кількісна оцінка практичного заняття за п'ятибальною шкалою

Критерії оцінки	Зміст критерію	Оцінка	
		Крите-ріальна	Загаль-на
1	2	3	4
<u>1. Змістовність практичного заняття</u>	1. Відповідність теми практичного заняття змісту програми і навчальному плану		
	2. Відповідність змісту практичного заняття сучасним проблемам господарської практики		
	3. Рівень досягнення мети практичного заняття		
	Рівень повноти розкриття тематичних питань		
<u>2. Структура практичного заняття</u>	1. Визначення теми практичного заняття		
	2. Визначення мети діяльності		
	3. Надання методичних вказівок для самостійного виконання практичного завдання		
	4. Надання переліку рекомендованої літератури для поглибленого вивчення окремих питань		
	6. Організація процесу навчання здобувачів		
	7. Організація зворотного зв'язку на етапах закріплення певного навчального досвіду		
	8. Організація об'єктивного контролю навчальної діяльності здобувачів у кінці практичного заняття		

<u>3. Методичний рівень</u>	1. Застосування методів і прийомів активізації пізнавальної діяльності здобувачів		
	2. Роз'яснення складних місць навчального матеріалу		
	3. Надання наочної інформації і засобів оргтехніки		
	4. Наявність елементів управління ходом проведення практичного заняття		
	5. Використання елементів зворотного зв'язку на всіх етапах засвоєння навчальної інформації		
	6. Наявність методичних вказівок до самостійного виконання практичного завдання		
	7. Наявність тестів для самоконтролю знань		
<u>4. Професійна направленість</u>	1. Формування професійного світогляду здобувачів на занятті		
	2. Розширення соціальної сутності проблемних питань		
	3. Зв'язок практичного матеріалу з професійними інтересами підготовки спеціалістів для галузей національної економіки		
<u>5. Майстерність викладача</u>	1. Рівень вільного володіння практичним матеріалом		
	2. Уміння заохотити здобувачів до більш якісної навчальної діяльності для досягнення мети		
	3. Уміння організувати дискусію та обговорення навчального матеріалу		
	4. Культура мовлення		
	5. Поважне і тактовне ставлення до здобувачів		
	6. Уміння зняти напругу і втому аудиторії		

Викладач: _____

5.8. Форма карти оцінки організації проведення іспитів і заліків

Кафедра _____
 Викладач _____
 Навчальна дисципліна _____
 Форма контролю _____
 Здобувач _____

*Кількісна оцінка рівня організації проведення контрольних заходів
 за п'ятибальною шкалою*

Критерії оцінки	Зміст критерію	Оцінка	
		Крите- ріальна	Загаль- на
1	2	3	4
<i><u>1. Рівень організації проведення іспитів і заліків:</u></i>	1. Організація попереднього проведення у визначений термін консультації		
	2. Наявність питань для самостійної підготовки здобувачів до іспиту (заліку)		
	3. Наявність належно оформленої екзаменаційної (залікової) відомості		
	4. Наявність достатньої кількості білетів (у 1,5 рази більше ніж здобувачів у групі)		
	5. Наявність білетів з такою кількістю запитань: бакалавр , магістр – 3.		
	6. Наявність чистих аркушів для підготовки здобувачами відповідей на білети		
	7. Своєчасність початку екзамену (заліку)		
	8. Дотримання регламенту проведення: екзамену – 0,33 год. на кожного здобувача (заліку – 0,25 год. на студента)		
<i><u>2.Методичний рівень:</u></i>	1. Застосування прийомів диференціації контролю знань		
	2. Організація багаторівневого контролю із застосуванням тестів, теоретичних запитань, ситуаційних завдань		
	3. Визначення рівня засвоєння здобувачами навчального матеріалу (репродуктивний, діяльнісний, творчий)		

	4. Визначення якісних характеристик контролю: а) повнота (наявність повного ланцюга системи знань); б) систематичність (упорядкованість і стрункість); в) науковість (глибоке засвоєння наукових понять, законів, теорій); г) міцність знань.		
<u>3. Педагогічна майстерність викладача</u>	1. Доброзичливе і поважне ставлення до здобувачів		
	2. Терпіння і тактовність		
	3. Вимогливість		
	4. Справедливість і об'єктивність оцінки		
	5. Забезпечення вільного обміну думками		
	5. Зацікавленість в успіхах здобувачів		

Критерії оцінки знань здобувачів вищої освіти на іспиті:

- ◆ *"відмінно"* – основні питання розкриті на високому рівні, без ускладнень орієнтується в матеріалі, повно відповідає на додаткові питання. Якість відповідей свідчить про вільне володіння матеріалом лекційних і практичних занять, а також про знайомство з додатковими матеріалами з досліджуваного предмета;
- ◆ *"добре"* – розкриті основні питання, а на додаткові або не відповідає, або відповідає неповністю. Якість відповідей виявляє вільне володіння лекційним і практичним матеріалом. Однак, знайомство з додатковими джерелами не систематизоване, не осмислене.
- ◆ *"задовільно"* – володіє понятійним апаратом, орієнтується в досліджуваному предметі, але не в змозі розкрити основні питання. Аспірант з утрудненнями орієнтується у лекційному матеріалі;
- ◆ *"незадовільно"* – аспірант робить принципові помилки у відповідях, утрудняється дати обґрунтовані відповіді на основні питання програмного матеріалу, не володіє понятійним апаратом.

VI. МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ

Згідно з навчальним планом вивчення дисципліни «Педагогіка вищої школи», індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ) є важливим елементом активізації індивідуальної, наукової та самостійної роботи здобувачів. Це вид позааудиторної індивідуальної роботи аспіранта наукового, навчально-дослідницького чи проектно-конструкторського характеру, що використовується в процесі вивчення програмного матеріалу навчального курсу і завершується його захистом. *Мета* ІНДЗ – заглибитися у зміст дисципліни, підвищити рівень самопідготовки аспірантів, відпрацювати навички роботи з літературними джерелами.

Структура ІНДЗ: вступ (зазначається тема, мета і завдання роботи та її основні положення; теоретичне обґрунтування (виклад базових теоретичних положень, законів, принципів, алгоритмів тощо, на основі яких виконується завдання); основні результати роботи та їх обговорення (подаються кількісні або якісні результати роботи, схеми, моделі, систематизована реферативна інформація тощо); висновки; список використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 15-25 сторінок.

Індивідуальне завдання видається на лекційному тижні, після чого здобувачі самостійно виконують його протягом часу, відведеного на індивідуальну роботу. Викладач контролює виконання ІНДЗ аспірантами в період академічного навчання перед складанням заліку. ІНДЗ виконується за індивідуальним варіантом.

Варіанти індивідуального науково-дослідного завдання

1. Зміст Державної національної програми «Освіта України - ХХІ століття»
2. Психолого-педагогічні та соціальні аспекти підвищення якості підготовки кадрів аграрного профілю.
3. Становлення багаторівневої системи підготовки кадрів в університеті.
4. Зміст освіти в системі підготовки аграрних фахівців.
5. Структура системи навчального процесу.
6. Дидактичні принципи навчання та їх розвиток.
7. Показники якості підготовки фахівців: освітньо-кваліфікаційні характеристики, критерії оцінки якості навчання.
8. Цілі, види і форми контролю якості навчання.
9. Професійна майстерність викладача.
10. Контроль якості викладання дисциплін управлінського циклу.
11. Диференціація контролю знань, умінь і навичок здобувачів.
12. Комплексний аналіз якості підготовки кадрів за результатами контролю.
13. Навчально-методична документація кафедри: нормативна, планова, методична, навчальна, звітно-інформаційна.

14. Розробка часткових методик викладання.
15. Створення навчально-методичного комплексу з дисципліни.
16. інноваційні технології навчання у вищій школі.
17. Психологія взаємовідносин здобувачів і викладачів при аудиторній роботі.
18. Проблеми уваги здобувачів вищої освіти під час аудиторних занять.
19. Упровадження модульно-рейтингової технології навчання.
20. Індивідуальна робота в умовах групового навчання.
21. Засоби навчання. ТЗН у навчальному процесі.
22. Самостійна робота здобувачів у процесі навчання.
23. Характеристика навчальних програм спеціальностей.
24. Професійна підготовка фахівців.
25. Мотивація і стимули відмінного навчання здобувачів і ефективної роботи викладачів.
26. Педагогічні експерименти. Передовий досвід у навчальному процесі.
27. Методи активізації навчання та організація їх впровадження.
28. Розвиток демократичних основ навчального процесу.
29. Організація процесу самоуправління навчально-творчою діяльністю.
30. Альтернативні системи навчання. Пошук шляхів удосконалення освіти.

VII. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ЗНАТЬ

I ПІДГОТОВКИ ДО ЗАЛІКУ

Тема 1. *Європейська освітня інтеграція*

1. Освітня євроінтеграція України як чинник соціально-економічного розвитку держави
2. Концептуальні напрями розвитку вищої освіти в Україні
3. Особливості систем вищої освіти у країнах Європи, Азії та Америки
4. Болонський процес як засіб інтеграції систем вищої освіти країн Європи.
5. Цілі, принципи та етапи формування Європейської системи вищої освіти в Україні.
6. Європейська кредитно-трансфертна система (ECTS), її принципи, шляхи і засоби адаптації у вищу освіту України.
7. Сучасні тенденції розвитку світової вищої освіти (глобалізація, інтеграція, демократизація, фундаменталізація, гуманізація та особистісна орієнтація тощо).
8. Концепція викладання навчальних дисциплін у системі вищої освіти
9. Гуманістично орієнтована модель підготовки фахівців у вищій школі як база для розвитку особистісного, інтелектуального й професійного потенціалу майбутніх кадрів.
10. Зміст та основоположні принципи особистісно-орієнтованого навчання у вищій школі.
11. Методологія та методика використання особистісно-орієнтованого підходу в освітньому процесі ЗВО.
12. Проектування майбутньої фахової діяльності як системоутворюючий елемент моделі професійної підготовки фахівців.

Тема 2. Дидактичні основи підготовки кадрів у системі вищої освіти

13. Мета і завдання курсу «Педагогіка вищої школи» в системі підготовки фахівців вищої освіти.
14. Педагогіка як наука про навчання та виховання.
15. Історичний розвиток педагогіки.
16. Внесок вітчизняних педагогів у розвиток педагогічної науки.
17. Педагогічна система та її складові за В.П. Беспалько.
18. Дидактика, її предмет та завдання.
19. Внесок Я.А. Коменського у становлення дидактики.
20. Цілі навчання.
21. Наукові закони і закономірності навчання.
22. Принципи навчання.
23. Зміст освіти та його складові.
24. Методи, форми і засоби навчання.
25. Гуманізація та гуманітаризація навчання як напрям оновлення змісту освіти.
26. Індивідуалізація навчання, її зміст та форми.
27. Система вищих навчальних закладів України, освітні рівні та кваліфікаційні ступені підготовки фахівців.
28. Професійно-творча компетентність фахівця вищої освіти.
29. Освітньо-кваліфікаційна модель фахівця вищої освіти.

Тема 3. Організація навчального процесу у вищій школі

30. Навчально-методичний комплекс дисципліни та його складові.
31. Освітньо-програма (ОП) підготовки здобувачів вищої освіти.
32. Освітньо-кваліфікаційна характеристика (ОКХ) майбутнього фахівця.
33. Навчальний план, його структура і порядок складання.
34. Графік навчального процесу, його роль і порядок складання.
35. Навчальна програма, її складові, порядок розробки.
36. Тематичний план, його зміст і порядок затвердження.
37. Навчальне навантаження викладача та його види.
38. Планування навчального навантаження на навчальний рік і семестр.
39. Графік робочого часу викладача, порядок його складання.
40. Роль кафедри в управлінні навчальним процесом.
41. Функції завідувача кафедри.

Тема 4. Методичні основи викладання у вищій школі

42. Лекція, її функції та класифікація.
43. Етапи підготовки лекції, її композиційна структура.
44. Особливості використання лектором лінгвістичних, паралінгвістичних і кінетичних способів впливу на аудиторію.
45. Критерії оцінки лекційної майстерності.
46. Практичне заняття, його мета, функції і структура.
47. Види і форми проведення практичних занять.
48. Лабораторно-практичне заняття, його мета, функції та структура.
49. Організація проведення практичного (семінарського) заняття.
50. Критерії оцінки якості проведення практичних занять.
51. Індивідуальне навчальне заняття, його мета, функції та структура.
52. Контроль навчально-творчої діяльності здобувачів, його мета і функції.

53. Види контролю навчально-творчої діяльності здобувачів.
54. Організація модульного контролю знань.
55. Організація підсумкового контролю знань.
56. Розробка екзаменаційних білетів і питань до заліків.
57. Вимоги, що пред'являються до проведення іспитів і заліків.
58. Критерії оцінки знань здобувачів за КМСОНП.
59. Критерії оцінки якості проведення іспитів і заліків.
60. Мета і завдання курсового і дипломного проектування.
61. Структура курсового і дипломного проекту. Вимоги до оформлення курсових і дипломних робіт (проектів).
62. Організація роботи над курсовим і дипломним проектом.
63. Організація захисту курсових і дипломних робіт (проектів).
64. Дипломна робота (проект), її функції, структура, особливості підготовки.
65. Мета і завдання практичної підготовки здобувачів.
66. Види практик, особливості їх проведення.
67. Вимоги щодо організації проведення виробничої практики.
68. Управління позааудиторною роботою здобувачів.
69. Вимоги щодо якості організації самостійної роботи здобувачів.
70. Індивідуалізація самостійної роботи здобувачів.
71. Критерії оцінки позааудиторної роботи.

Тема 5. Методологічні основи активізації навчального процесу

72. Дидактичні засоби активізації процесу навчання.
73. Педагогічна технологія, визначення, структура, функції.
74. Організація дистанційного навчання.
75. Теорія поетапного формування розумових дій П.Я. Гальперіна.
76. Теорія управління процесом засвоєння знань Н.Ф. Талізної.
77. Проблемно-пошукові методи навчання.
78. Методи формування зацікавленості до навчання.
79. Ігрове проектування. Операційно-рольові і ділові ігри.
80. Дидактичні ігри, як форма активізації навчально-творчої діяльності.
81. Методика розробки та організація проведення ділових і дидактичних ігор.

Тема 6. Педагогічні технології у вищій школі

82. Визначення поняття «Педагогічна технологія», її взаємозв'язок з освітніми та навчальними технологіями.
83. Класифікація педагогічних технологій. Технологія проблемного навчання. Технологія програмованого навчання. Технологія соморозвиваючого навчання. Дистанційна технологія навчання.
84. Концепція кредитно-модульної технології навчання. Відмітні риси організації кредитно-модульного навчання. Принципи кредитно-модульного навчання.
85. Навчальний модуль. Модульний контроль. Заліковий кредит. Система ECTS. Рейтинг успішності студентів і організація його формування.
86. Створення умов для організації кредитно-модульного навчання. Зворотний зв'язок у кредитно-модульному навчанні.
87. Проектування педагогічних технологій. Методика побудови модульних програм. Формування змісту навчальних модулів.
88. Організація технології дистанційного навчання. Особливості технології ди-

станційного навчання. Характерні риси дистанційної освіти. Порівняльна характеристика традиційного і дистанційного навчання.

89. Організаційна структура навчального процесу за дистанційною освітою. Телекомунікаційне та інформаційно-навчальне середовище при організації дистанційної технології навчання.

90. Функціональні відмінності викладачів при організації дистанційного навчання.

Тема 7. Дидактичні основи управління навчально-творчою та виховною діяльністю здобувачів вищої освіти

91. Навчально-творча діяльність як об'єкт управління.

92. Теорія поетапного формування творчого досвіду В.П. Беспалько.

93. Модель системи управління навчально-творчою діяльністю здобувачів.

94. Дидактичні засоби управління навчально-творчою діяльністю здобувачів.

95. Принципи підбору дидактичних засобів управління навчально-творчою діяльністю здобувачів.

96. Педагогічна технологія управління навчально-творчою діяльністю здобувачів. Етапи дворівневої педагогічної технології управління НТД здобувачів.

97. Управління самостійною роботою здобувачів та її організація з боку викладача.

98. Індивідуалізація самостійної роботи здобувачів.

99. Процес самоуправління навчально-творчою діяльністю здобувачів.

100. Організація процесі управління, співуправління та сооуправління навчально-творчою діяльністю здобувачів.

Розподіл балів, що присвоюються здобувачам

Назва змістового модуля	Обсяг навчального навантаження, <i>акад. год</i>	Значимість змістового модуля у формуванні знань та умінь з дисципліни, %
	Обсяг залікового кредиту	
1-й модуль Теорія освітнього процесу у вищій школі	<u>40</u> 1,33	30
2-й модуль Дидактичні основи навчально-виховного процесу	<u>50</u> 1,67	40
Залік	–	30
Підсумкові значення показників з дисципліни	<u>90</u> 3,0	100

КРИТЕРІЇ
оцінки знань, умінь і професійних навичок аспірантів
за підсумками вивчення дисципліни

ОЦІНКА		ЗНАННЯ	УМІННЯ
Залік	75-100 балів	Має всебічні і глибокі знання навчального матеріалу за програмою дисципліни. Засвоїв завдання і концепцію розвитку дидактики вищої аграрної освіти в системі викладання аграрних дисциплін. Досконально знає основну літературу, а також вказівки, положення, нормативні матеріали з методики викладання менеджменту. Ознайомився з додатковою літературою, що рекомендована програмою. Засвоїв зв'язки методів, форм і засобів організації навчального процесу із законами, закономірностями і дидактичними принципами.	Уміє вільно виконувати практичні завдання, передбачені програмою. Уміє організувати навчальний процес викладання менеджменту за дидактичними принципами. Уміє використовувати довідкову літературу, грамотно викладати програмний матеріал. Демонструє навички творчого мислення, науковообґрунтованого прийняття рішень.
	60-74 балів	Має знання лише основного навчального матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання і наступної роботи за спеціальністю. Ознайомлений з основною літературою, рекомендованою програмою. Допускає помилки у відповідях на теоретичні запитання дисципліни і при виконанні практичних завдань, але володіє необхідними знаннями для виправлення помилок під керівництвом викладача.	Виконує практичні завдання в межах програмних вимог. Допускає неточності і помилки при вирішенні виробничих ситуацій. Не володіє навичками організації навчального процесу і методики викладання менеджменту.
Не залік	0-59 балів	Не володіє знаннями з основного програмного матеріалу дисципліни. Допускає грубі помилки у відповідях. Має недостатні знання для самостійного оволодіння програмним матеріалом без додаткової підготовки.	Не уміє вирішувати передбачені програмою практичні завдання або допускає принципові помилки у їх виконанні. Демонструє невміння орієнтуватися в основній літературі і нормативних матеріалах.

VIII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Основна
1. Нагаєв В.М. Педагогіка вищої школи: навч. посібник. К.: Смугаста типографія, 2019. 237 с.
2. Нагаєв В.М., Портян М.О. Методика викладання у вищій школі: навч. посібник. Х.: «Стильна типографія», 2018. 289 с.
3. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі: навч. посібник. К.: ЦУЛ, 2007. 237 с.
4. Петров Э.Г. Современные технологии обучения в высшей школе / Э.Г. Петров, Л.Н. Радванская, Н.В. Шаронова: учеб. пособие. Х.: Коллегиум, 2007. 172 с.
5. Педагогіка: навч. посібник / І.М. Богданова, І.В. Бужина, Н.І. Дідусь та ін. Х.: Одиссей, 2003. 352 с.
6. Положення про організацію освітнього процесу Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва (ухвалено вченою радою від 10.06.2018 р., протокол № 10, наказ № 393 від 20.06.2018 р.
7. Товажнянський Л.Л., Сокол Є.І. Болонський процес: цикли, ступені, кредити: навчальний посібник. К.: МОН, 2004.
Додаткова
1. Напрями модернізації соціально-педагогічної системи підготовки фахівців в університеті : монографія / Кол. авторів: Т.Ю. Андріяко, Т.А. Борова, Т.О. Дмитренко та ін. Херсон.: П.П. Вишемирський В.С., 2017. 496 с.
2. Нагаєв В.М. Методологічні засади управління навчально-творчою діяльністю студентів: монографія. Х.: Стильна типографія. 2018. 151 с.
3. Основи сучасної педагогіки: монографія / Т.О. Дмитренко, К.В. Ярьсько, В.М. Нагаєв та ін. Херсон: вид-во ПП Вишемирський В.С, 2016. 462 с.
4. Нагаєв В.М. Дидактичні основи формування творчої особистості аграрного менеджера в умовах Болонського процесу: монографія. Х.: ХНАУ, 2006. 536 с.
5. Нагаєв В.М. Дидактичні засади впровадження дворівневої педагогічної технології управління навчально-творчою діяльністю студентів вищих навчальних аграрних закладів: монографія. Х.: Коллегиум, 2012. 217 с.
6. Хуторской А.В. Современная дидактика: учеб. для вузов. СПб: Питер, 2001. 544 с.
7. Коменский Я.А. Великая дидактика // Избранные педагогические сочинения. М.: Педагогика, 1982. - Т.1. 656 с.

15. Інформаційні ресурси

Інформаційні сайти: 1. Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.gada.kiev.ua>; <http://www.nau.kiev.ua>; <http://www.ukrpravo.kiev.com>; <http://www.liga.kiev.ua>. 2. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>. 3. Національна парламентська бібліотека України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nplu.kiev.ua>. 4. Харківська державна наукова бібліотека ім. Короленка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://korolenko.kharkov.com>.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
I. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	5
II. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ».....	6
III. ПЛАНИ ЛЕКЦІЙ, ПРАКТИЧНИХ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	10
IV. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ.....	14
V. ВАРІАНТИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	17
VI. МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ	28
VII. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ЗНАНЬ І ПІДГОТОВКИ ДО ЗАЛІКУ	29
VIII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ.....	34

Віктор Михайлович Нагаєв

ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ

Методичні рекомендації до практичних, семінарських
занять та самостійної роботи

для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
спеціальності 073 «Менеджмент»

Комп'ютерна верстка і редакція В.М. Нагаєва

Підпис до друку 19.06.2019. Формат 60x84 1/16. Папір офсет. Гарнітура Таймс.
Друк офсет. Обсяг: 1,6 обл.-вид. арк., 1,8 ум.-друк. арк. Тираж 100.

Редакційно-видавничий відділ Харківського національного аграрного універси-
тету імені В.В.Докучаєва. 62483, Харківська обл., Харківський район,

п/в «Докучаєвське - 2», навчальне містечко ХНАУ, тел. 99-72-70

Дільниця оперативного друку ХНАУ, тел. 99-77-80